
The Rights of Broadcasting Organizations in International Conventions and Iran's Law

Mahmud Sadeqi
Zahra Omid

Abstract

The broadcasting organizations owing to their role in the ground of providing the public accessibility to these works and controlling their repetition has been supported by law. In this research, by utilizing the descriptive analytical method, we are following the belonged rights, probable exceptions to these rights, and their remedies; moreover, in the ground of municipal law, we deal with the prospect of Iran's law in this issue and the adaption of acts with international deeds. In the interest of obtained results, the broadcasting organizations, todays merely have the right of issuance of authority or prevention of repetition, stabilization or, in rare situations, spreading the recorded versions, and informing with all types of sending programs. In our country, the draft of the bill of the comprehensive act of supporting the literary and artistic ownership rights and related rights has codified on the basis of sample act, WIPO, on which it is expected that the supporting level of these organizations increases to the criteria of World Intellectual Property Organization.

Keywords

literary and artistic ownership, broadcasting organizations, World Intellectual Property Organization, WIPO convention

حقوق سازمان‌های پخش رادیو تلویزیونی در موافقت‌نامه‌های بین‌المللی و حقوق ایران

تاریخ دریافت: ۹۴/۱۰/۱۳

تاریخ پذیرش: ۹۴/۱۲/۲۳

محمود صادقی*

زهرا امید**

چکیده

سازمان‌های پخش صدا و تصویر، به دلیل نقشی که در زمینه ایجاد دسترسی عمومی به اینگونه آثار و کنترل پخش مجدد آنها دارند، مورد حمایت قانون‌گذاران قرار گرفته‌اند. در این پژوهش با استفاده از روش توصیفی - تحلیلی، به دنبال بررسی حقوق تعلق یافته به این سازمان‌ها، استثنائات احتمالی وارد بر این حقوق و ضمانت اجرای آن هستیم و در زمینه حقوق داخلی نیز به چشم‌انداز حقوق ایران در موضوع مورد بحث و میزان انطباق قوانین با اسناد بین‌المللی می‌پردازیم. بر اساس نتایج به دست آمده، سازمان‌های پخش صدا و تصویر، در حال حاضر تنها از حق اعطای مجوز یا منع از انجام پخش مجدد، تثبیت و موارد خاصی از تکثیر نسخه‌های ضبط شده و مخابره با عموم برنامه‌های ارسالی بهره‌مند هستند. در کشور ما، پیش‌نویس لایحه قانون جامع حمایت از حقوق مالکیت ادبی و هنری و حقوق مرتبط بر اساس قانون نمونه واپسو تدوین یافته است، که با توجه به آن، انتظار می‌رود که سطح حمایت از این سازمان‌ها به آن چه مد نظر سازمان جهانی مالکیت فکری می‌باشد، ارتقاء یابد.

واژگان کلیدی

مالکیت ادبی و هنری، سازمان‌های پخش رادیو تلویزیونی، سازمان جهانی مالکیت فکری، معاهده سازمان واپسو.

* دانشیار دانشکده حقوق دانشگاه تربیت مدرس تهران | sadeghi@gmail.com

** کارشناس ارشد حقوق مالکیت فکری | z.omid@gmail.com

مقدمه

حمایت از حقوق مالکیت‌های معنوی و سازمان‌های مرتبط با آن همواره از مهمترین مسائل بین‌المللی و داخلی پدیدآورندگان و نهادهای حاکمیتی بوده است. این امر بویژه در سال‌های اخیر و با پیشرفت و گسترش سطح پوشش رسانه‌های ملی و فراملی اهمیت روزافزون یافته است. این مقاله به شکل خاص به سازمان‌های پخش رادیو تلویزیونی و مسائل حقوقی مرتبط با آن در عرصه موافقت‌نامه‌ها و اسناد بین‌المللی و موازین حقوق داخلی کشورمان می‌پردازد.

گفتنی است در حمایت از سازمان‌های پخش رادیو تلویزیونی، آنچه مهم است، فعل انتشار برنامه‌ها است و به محتوای برنامه اهمیت داده نمی‌شود. در حقیقت، این وظیفه ساطع کردن برنامه است که سازمان‌های داده‌پراکنی را محق می‌سازد تا از حقوق قانونی برخوردار شوند و در همین راستا، کنوانسیون رم در زمینه حمایت از حقوق این سازمان‌ها و دیگر فعالان حیطه «حقوق مرتبط» شکل گرفت.

با توجه به نیاز روزافزون به حمایت از این سازمان‌ها، کمیته دائمی «حق مؤلف و حقوق مرتبط» سازمان جهانی مالکیت فکری از سال ۱۹۹۷ تا کنون به دنبال انعقاد معاهده‌ای در حمایت از سازمان‌های پخش تلویزیونی، کابلی و اینترنتی می‌باشد. تا سال ۲۰۰۳ این کمیته به دنبال تصویب معاهده‌ای بود که موضوع اصلی آن را سرقت سیگنال‌ها تشکیل می‌داد ولی از این سال به بعد، رویکرد این کمیته تغییر کرد و به دنبال ایجاد یک حق مالکیت فکری جدید، مثل حق انتشار سیگنال‌ها می‌باشد که بسیاری از سازمان‌های غیردولتی و نمایندگان صنایع فناوری اطلاعات و صاحبان حق مؤلف مخالف اعطای این حقوق به کسانی هستند که هیچ تلاشی برای ایجاد محتوای آثار نداشته‌اند و تنها وظیفه‌شان برنامه‌ریزی برای انتشار آثار دیگران و نشر

آن است. در همین زمینه مسئله و سوال اصلی این نوشتار شامل چيستی حقوق متصور بر عملکرد سازمان‌های پخش رادیو تلویزیونی در اسناد مهم بین‌المللی و بررسی تطبیقی آن با مولفه‌های حقوق داخلی ایران است که به فراخور با مسائل فرعی از جمله بررسی کاستی‌های قانونی نظام حقوقی کشورمان در این زمینه همراه می‌شود.

در این پژوهش، از میان انواع مختلف پخش برنامه‌ها و ارسال سیگنال‌ها، تنها به بررسی حقوق سازمان‌های پخش رادیو تلویزیونی که امواج خود را از طریق «جو» برای گیرنده‌های خانگی ارسال می‌کنند پرداخته خواهد شد. عمده نظر قابل ارائه در پاسخ به سوالات شامل استفاده از روش توصیفی - تحلیلی در بررسی حقوق تعلق یافته به این سازمان‌ها، استثنائات احتمالی وارد بر این حقوق و ضمانت اجرای آن می‌باشد و در زمینه حقوق داخلی نیز به چشم‌انداز حقوق ایران در موضوع مورد بحث و میزان انطباق قوانین با اسناد بین‌المللی می‌پردازیم.

۱. داده‌پراکنی و انواع آن

۱-۱. تعریف داده‌پراکنی

برای لفظ داده‌پراکنی در قوانین و اسناد مرتبط با سازمان‌های پخش رادیو تلویزیونی تعاریف متفاوتی ذکر شده است.

بر اساس تعریف ماده ۳ معاهده رم از واژه داده‌پراکنی، داده‌پراکنی به معنای ارسال صداها یا ترکیبی از صداها و تصاویر با استفاده از ابزار بی‌سیم برای دریافت سیگنال‌ها از جانب عموم می‌باشد.

بند f ماده ۲ معاهده اجراها و آثار صوتی سازمان جهانی مالکیت فکری به طور مفصل به تعریف پخش رادیو تلویزیونی پرداخته است و مقرر کرده که موارد ذیل مشمول عنوان پخش رادیو تلویزیونی قرار می‌گیرند:

«انتقال اصوات یا تصاویر یا ترکیب این دو یا بازنمایی‌های مربوط به آن‌ها با استفاده از وسایل بی‌سیم برای دریافت عمومی.

-انتقال سیگنال‌های رمزنگاری شده در جایی که وسایل رمزگشایی توسط سازمان‌های پخش رادیو تلویزیونی یا با رضایت آن‌ها برای عموم فراهم شده باشد.

-انتقال اصوات یا تصاویر یا ترکیب این دو یا بازنمایی‌های مربوط به آن‌ها با استفاده از ماهواره‌ها»

در بخش ادبی و هنری قانون مالکیت فکری فرانسه آمده است: «ارائه علایم، سیگنال‌ها، نوشته‌ها، تصاویر، صداها یا پیام‌ها به عموم یا گروه‌هایی از مردم، صرف نظر از ماهیت آن‌ها، از طریق ابزارهای ارتباطی به شرط اینکه جنبه ارتباطات خصوصی نداشته باشد یک ارتباط صوتی-تصویری شناخته می‌شود». (ماده ۱-۲۱۶)

بر اساس این تعریف، هر سازمانی که دارای فعالیت‌های ارتباطی غیر خصوصی و خطاب به عموم باشد، در مقوله حقوقی سازمان‌های ارتباطی صوتی-تصویری قرار می‌گیرد. در نتیجه، کانال‌های رادیو تلویزیونی، پخش‌های کابلی و همچنین خدمات ارتباطی رایانه‌ای یا اینترنتی نیز از جمله وسایل ارتباطی شمرده می‌شوند. (زرکلام، ۱۳۸۷، ص ۲۲۴)

در حقوق ایران، بر اساس بند ۲۴ ماده ۱ پیش‌نویس لایحه قانون جامع حمایت از حقوق مالکیت ادبی و هنری و حقوق مرتبط، پخش رادیو تلویزیونی یعنی: مخابره اصوات یا تصاویر با دستگاه ارتباطی بی‌سیم یا با سیم به منظور دریافت آن توسط عموم، از جمله پخش از ماهواره.

۲-۱. انواع داده‌پراکنی

داده‌پراکنی به دو روش اصلی صورت می‌پذیرد:

۱-۲-۱. ارسال رادیو تلویزیونی امواج

این روش، روشی است که اکثریت افراد یک جامعه سیگنال‌های ارسالی از جانب سازمان پخش را از این طریق دریافت می‌کنند. سیگنال‌های الکترونیکی به وسیله کابل از ایستگاه تلویزیونی به ایستگاه پخش فرستاده می‌شوند. در ایستگاه پخش، سیگنال‌ها با موج رادیویی ترکیب می‌شوند و از طریق جو به خارج فرستاده می‌شوند و در نهایت، آنتن‌های متصل به دستگاه‌های تلویزیونی در منازل مردم این سیگنال‌ها را دریافت می‌کنند. موج رادیویی همان امواج الکترومغناطیسی است که با استفاده از آن، علائم فیزیکی را در ابعاد وسیعی منتقل می‌کنند. در فرستنده‌ها دو نوسان‌ساز وجود دارد که دو موج رادیویی متفاوت تولید می‌کنند. یکی از این موج‌ها وظیفه حمل اطلاعات تصویر را بر عهده دارد و دیگری برای حمل اطلاعات صدا می‌باشد. دو موج رادیویی به دو ترکیب کننده می‌روند که در آنجا با مدولاتور ترکیب می‌شوند. امواج رادیویی ترکیب شده پس از تقویت به همراه هم به آنتن‌های فرستنده انتقال می‌یابند. (شبکه ملی مدارس ایران، سایت اینترنتی دانشنامه رشد)

۱-۲-۲. ارسال ماهواره‌ای امواج

روش دیگری که برای ارسال سیگنال‌های حاوی برنامه وجود دارد استفاده از ماهواره‌های تلویزیونی می‌باشد. بهترین روش برای پخش برنامه از فاصله‌های بسیار زیاد استفاده از ماهواره‌ها است. اتحادیه اروپا در دستورالعمل شماره EEC/83/93 بیان می‌کند که منظور از ماهواره هر عملیات فضایی بر روی باندهای فرکانسی می‌باشد که بر اساس قانون مخابرات، برای ارسال سیگنال‌ها در نظر گرفته شده‌اند تا توسط مردم دریافت شوند. (بند ۱ ماده ۱)

ماهواره‌های تلویزیونی روی خط استوا در ارتفاع ۳۵۷۸۶ کیلومتری به دور زمین می‌چرخند. سیگنال‌های تلویزیونی به وسیله یک آنتن بشقابی بزرگ که ایستگاه زمینی نامیده می‌شود به فضا فرستاده می‌شود. ماهواره‌ها پس از دریافت سیگنال‌ها آن را تقویت می‌کنند و به زمین بر می‌گردانند. برای

دریافت سیگنال‌های ماهواره نیاز به آنتن بشقابی کوچکی است که دقیقاً به سمت ماهواره در آسمان نشانه روی شده باشد. آنتن بشقابی مثل یک عدسی، امواج روی گیرنده‌ای که به تلویزیون متصل است را متمرکز می‌کند و تصاویر بدین ترتیب قابلیت پخش می‌یابند. (شبکه ملی مدارس ایران، سایت اینترنتی دانشنامه رشد)

از تعریف ارائه شده از لغت داده‌پراکنی در ماده ۳ کنوانسیون رم که داده پراکنی را ارسال صداها و تصاویر با ابزار بی سیم برای عموم می‌داند، می‌توان چنین برداشت کرد که این کنوانسیون، پخش ماهواره‌ای سیگنال‌ها را از تعریف خود مستثنی نساخته است زیرا این پخش نیز با استفاده از ابزار بی‌سیم و برای دریافت عمومی صورت می‌گیرد (SCCR, 7TH Session, 202)

۲. حقوق سازمان‌های پخش رادیو - تلویزیونی در اسناد بین‌المللی

موجود و قوانین ایران

۱-۲. حقوق سازمان‌های پخش رادیو تلویزیونی در اسناد بین‌المللی

موجود

حقوق سازمان‌های پخش رادیو تلویزیونی برای اولین بار در کنوانسیون رم مطرح شد و بر خلاف سایر کنوانسیون‌ها که متأثر از قوانین داخلی کشورها هستند، در زمان تصویب این معاهده در سال ۱۹۶۱ میلادی کمتر کشوری دارای قانونی در این زمینه بود.

تعریف کنوانسیون رم از سازمان‌های پخش تنها شامل انتقال هوایی سیگنال‌ها می‌شود و در مورد سایر شیوه‌های انتقال سیگنال صدق نمی‌کند. بر اساس تعریف این کنوانسیون از داده‌پراکنی، انتشار سیگنال بایستی برای عموم مردم باشد. لغت «عموم مردم» نشان می‌دهد که اگر انتقال برای فرد خاص یا گروه خاصی صورت گیرد، نمی‌تواند تحت عنوان داده‌پراکنی قرارگیرد. همچنین لغت

ارسال متضمن فاصله‌ای است میان مکان مبدا که برنامه را ارسال می‌کند و مکان مقصد یعنی جایی که مردم برنامه را دریافت می‌کنند. (SCCR, 8th ses- sion, 2002)

بر اساس کنوانسیون رم، در صورت وجود یکی از دو شرط ذیل، کشورهای عضو معاهده بایستی اصل رفتار ملی را در برابر سازمان‌های پخش رادیو تلویزیونی اعمال کنند و از سازمان‌های داده‌پراکنی حمایت کنند:

الف) در صورتی که مقرر اصلی سازمان پخش رادیو تلویزیونی در یکی از کشورهای عضو معاهده باشد؛ و

ب) در صورتی که برنامه‌ها از طریق فرستنده‌ای ارسال شده باشند که در یکی از کشورهای متعاهد مستقر است. (ماده ۶)

اصل رفتار ملی در اینجا به این معناست که کشور حمایت‌کننده بایستی به سازمان‌های پخش تبعه کشورهای دیگر عضو معاهده، همان حقوقی را اعطا کند که به سازمان‌های پخش اعطا می‌کند که مقرر اصلی فعالیتشان در قلمرو خود آن کشور باشد یا برنامه‌هایشان را از طریق فرستنده‌ای ارسال می‌کنند که این فرستنده در خاک این کشور جای گرفته است. (Goldstein, 2001, 39)

۱-۲. حقوق سازمان‌های پخش رادیو تلویزیونی

شناسایی حقوق سازمان‌های پخش رادیو تلویزیونی در کشورهای مختلف دنیا به صورت‌های مختلفی انجام یافته و قوانین برخی کشورها همچون انگلستان، قبل از اتخاذ کنوانسیون رم ۱۹۶۱، حقوقی را به سازمان‌های مذکور اعطا کرده بودند و از آنها بر اساس قانون ۱۹۵۶ در قالب کپی‌رایت حمایت می‌شد. در مقابل در برخی دیگر از کشورها از حقوق این سازمان‌ها تحت عنوان کپی‌رایت حمایتی به عمل نمی‌آید و به عنوان مثال در ایالات متحده هیچ قانون کپی‌رایتی در زمینه انتقالات تلویزیونی وجود ندارد و این سازمان‌ها از نوعی

حق منحصر به فرد تحت قانون ارتباطات برخوردار شده‌اند.

کنوانسیون رم که در زمینه حمایت از حقوق مجریان، تهیه کنندگان آوا نگاشت‌ها و سازمان‌های پخش رادیو تلویزیونی می‌باشد، حقوق سازمان‌های داده‌پراکنی را این گونه بیان می‌کند:

«سازمان‌های پخش رادیو تلویزیونی از حق اعطای مجوز یا جلوگیری از انجام موارد ذیل برخوردارند:

۱) پخش مجدد برنامه‌های پخش شده که بر اساس بند g ماده ۳ این کنوانسیون به معنای پخش همزمان برنامه‌های پخش شده از جانب یک سازمان توسط سازمان دیگر می‌باشد.

۲) ضبط برنامه‌های ارسال شده از جانب سازمان

۳) تکثیر: شامل ضبط‌هایی که بدون داشتن مجوز از برنامه‌های ارسالی سازمان صورت گرفته است؛ و ضبط‌های صورت گرفته بر اساس مقررات ماده ۱۵ (مبحث استثنائات) این کنوانسیون به شرطی که هدف از تکثیر با آن چه در ماده ۱۵ آمده است متفاوت باشد.

۴) مخایره با عموم برنامه‌های ارسال شده سازمان. (ماده ۱۳)

این کنوانسیون، مدت زمان حمایت از سازمان‌های پخش تلویزیونی را یک دوره ۲۰ ساله از زمان ارسال سیگنال‌های برنامه می‌داند. (ماده ۱۴)

پس از کنوانسیون رم، حقوق سازمان‌های پخش رادیو تلویزیونی بار دیگر در موافقت نامه جنبه‌های تجاری حقوق مالکیت فکری بیان شد.

بند ۳ ماده ۱۴ این موافقت‌نامه به بیان حقوق این سازمان‌ها پرداخت و همان‌موارد مذکور در ماده ۱۳ کنوانسیون رم را دوباره بیان کرد با این تفاوت که این ماده بیان می‌دارد: «در صورتی که اعضای این توافق‌نامه حقوق مذکور در این ماده را به سازمان‌های پخش رادیو تلویزیونی اعطا نکردند، به صاحبان حق مؤلف که موضوع برنامه‌ها آثار آن‌ها بوده است این امکان را خواهند داد تا طبق مقررات کنوانسیون برن ۱۹۷۱ از اعمال مذکور در این ماده جلوگیری

کنند.» این امر به نحوی به معنای اعطای حمایتی دوجانبه به برنامه‌های رادیو تلویزیونی است که حمایت اول به انتشار سیگنال‌ها می‌پردازد و حمایت دوم به محتوای سیگنال ارسالی اشاره دارد.

بند ۵ ماده ۱۴ این موافقت‌نامه، مدت حمایت اعطایی برای این سازمان‌ها را حداقل تا ۲۰ سال از پایان پخش برنامه می‌داند که این بند نیز منطبق بر ماده ۱۴ کنوانسیون رم می‌باشد.

سازمان جهانی مالکیت فکری، در راستای حمایت از حقوق مالکیت ادبی و هنری، پس از این موافقت‌نامه در قانون نمونه سازمان واپسو نیز به بحث حقوق سازمان‌های پخش رادیو تلویزیونی پرداخته و همان حقوقی که در کنوانسیون رم و موافقت‌نامه تریپس درج شده بود را در ماده ۲۴ این قانون بیان می‌کند و تنها تفاوتی که این قانون با دو متن مذکور دارد، در مدت حمایت از سازمان‌های پخش رادیو تلویزیونی می‌باشد که این قانون مدت ۲۰ ساله مذکور در کنوانسیون رم و موافقت‌نامه تریپس را به ۵۰ سال افزایش داده است. (ماده ۲۴)

۲-۱-۲. استثنائات حقوق سازمان‌های پخش رادیو-تلویزیونی

در زمینه محدودیت‌ها و استثنائات مربوط به حقوق این سازمان‌ها، ماده ۱۵ کنوانسیون رم مقرر می‌دارد که هر یک از کشورهای عضو بایستی در قوانین ملی خود مقرراتی را در زمینه استثنائات حقوق بیان کنند که این مقررات شامل این موارد می‌گردد:

الف. استفاده خصوصی؛

ب. استفاده از بخش مختصری از برنامه به جهت گزارش وقایع در حال اتفاق؛

ج. ضبط موقت یک برنامه توسط سازمان‌های پخش رادیو تلویزیونی به وسیله تجهیزات خود و ارسال آن از جانب این سازمان؛

د. استفاده صرف به منظور آموزش یا تحقیقات علمی.

در همین زمینه موافقت‌نامه تریپس در بند ۶ ماده ۱۴ خود بیان می‌دارد

که هر عضو بایستی برای حقوق اعطایی مذکور در این ماده استثنائات و محدودیت‌هایی را در آن حد که کنوانسیون رم اجازه می‌دهد مقرر دارد.

قانون نمونه واپسو نیز به بیان استثنائات حقوق اعطایی می‌پردازد و لحن خود را نسبت به کنوانسیون رم تغییر می‌دهد. این قانون ۴ مورد محدودیت را بیان می‌کند که با آنچه در کنوانسیون رم آمده است متفاوت می‌باشد. این موارد عبارتند از:

«- استفاده از بخش‌های کوتاه برای گزارش اتفاقات به حدی که برای رسیدن به این منظور کافی باشد؛

- تکثیر در صورتی که تنها به منظور تحقیقات علمی باشد؛

- تکثیر در صورتی که تنها به منظور آموزش‌های رو در رو باشد؛ و

- مواردی که بر اساس قسمت I این قانون (مبحث استثنائات) می‌توان از اثر بدون اجازه صاحب آن استفاده کرد. (ماده ۲۵)

۳-۱-۲. ضمانت اجرای حقوق سازمان‌های پخش رادیو- تلویزیونی

پس از بیان موارد استثناء در ماده ۱۵ کنوانسیون رم، این کنوانسیون در ماده ۳۶ خود به بحث ضمانت اجراها پرداخته است و در دو بند این بحث را به پایان می‌رساند: بر اساس این کنوانسیون:

الف. هر دولت عضو این وظیفه را متقبل می‌شود که با توجه به قانون اساسی خود معیارهای لازم برای ضمانت اجرای این معاهده را در قوانین خود درج سازد.

ب. هر دولت عضو بایستی در زمان تودیع اسناد تصویب این معاهده (قبول یا الحاق) بر اساس قوانین خود دارای شرایطی باشد که بتواند به شروط این معاهده جامه عمل بپوشاند.

بر خلاف کنوانسیون رم که بحث ضمانت اجرا را در یک ماده و آن هم در دو بند بیان کرده است، موافقت‌نامه تریپس قسمت III خود را به این بحث

اختصاص داده است که شامل ۲۱ ماده می‌گردد.

کشورهای عضو این موافقت‌نامه بایستی تضمین کنند که مقررات مذکور در این موافقت‌نامه را اعمال می‌کنند. رویه‌ها اجرایی، منصفانه و عادلانه می‌باشند و نباید بی‌دلیل، هزینه آور و پیچیده باشند. همچنین تصمیم‌گیری در مورد ماهیت هر دعوا بایستی کتبی و مستدل باشد و بدون تأخیر به طرفین دعوا ارسال گردد. (ماده ۴۱) رویه‌های اجرایی برای تضمین اعمال مواد این موافقت‌نامه شامل ضمانت اجراهای مدنی و اداری، اقدامات تأمینی و موقت، ضمانت اجراهای گمرکی و رویه‌های کیفری می‌گردد. ضمانت اجراهای مدنی خود شامل صدور دستور موقت، حکم به جبران خسارت و دیگر موارد خواهد شد.

در میان موارد مذکور در این قسمت از موافقت‌نامه، ضمانت اجراهای گمرکی درمورد نقض‌کنندگان حق سازمان‌های پخش رادیو تلویزیونی کاربردی ندارد زیرا براساس ماده ۵۱ این موافقت‌نامه، موضوع ضمانت اجراهای گمرکی تنها می‌تواند علامت تجاری جعل شده و یا اثر ادبی و هنری سرقت شده باشد. در قانون نمونه وایپو در زمینه حق مؤلف و حقوق مرتبط نیز، بخش سوم به بحث ضمانت اجراها پرداخته است و این رویه‌ها را به چهار دسته: اقدامات احتیاطی و موقت، رویه‌های مدنی، رویه‌های کیفری و ضمانت اجراهای لازم در زمینه آلات فنی حمایت و اطلاعات مدیریت حقوق تقسیم می‌کند.

در زمینه ضمانت اجراهای مدنی، این قانون بیان می‌کند که صاحب حقی که حقوقش تضییع شده است مستحق گرفتن خسارت از نقض‌کننده حق خود، به دلیل ضرری که به او وارد شده است، می‌باشد و همچنین می‌تواند هزینه‌هایی را که در نتیجه نقض برای مالک حق ایجاد شده است را مطالبه کند از جمله هزینه‌های دادرسی. (ماده ۲۷)

در زمینه ضمانت اجراهای کیفری نیز این قانون بیان می‌کند که هرگونه نقض در مورد حقوق مورد حمایت این قانون، اگر عمداً یا در نتیجه اهمال فرد صورت گیرد و برای اهداف سودجویانه باشد مستحق مجازات توقیف مال یا

جریمه نقدی و یا هر دوی این موارد می‌گردد. (ماده ۲۸)

نهایتاً در چهارمین قسمت این بخش از قانون نمونه وایپو این امر بیان می‌شود که برخی از اعمال بایستی غیرقانونی فرض شوند بدون آن که به نیت فرد مرتکب عمل توجه گردد. طبق ماده ۲۹ این قانون این موارد عبارتند از:

- تولید یا واردات برای فروش یا اجاره هر دستگاه یا وسیله‌ای که برای از بین بردن ایمنی‌ها و تدابیر سنجیده شده برای محدود کردن امکان نسخه برداری از برنامه طراحی شده است یا کیفیت کپی‌ها را بالا می‌برد؛

- تولید یا واردات برای فروش یا اجاره هر دستگاه یا وسیله‌ای که مظنون به بالا بردن قدرت افرادی است که می‌خواهند برنامه‌های ارسال شده کدگذاری شده را تماشا کنند در صورتی که این برنامه برای آن‌ها پخش نشده است؛

- حذف یا تغییر هر یک از اطلاعات مدیریت حقوق بدون داشتن مجوز و اختیار؛

- توزیع، واردات برای توزیع، پخش رادیو تلویزیونی، مخابره با عموم یا در دسترس عموم قرار دادن بدون اجازه آثار و ... برنامه‌های پخش شده از سازمان‌های پخش صدا و تصویر با علم به اینکه اطلاعات مدیریت حقوق حذف شده یا تغییر یافته‌اند.»

۲-۲. حقوق سازمان‌های پخش رادیو تلویزیونی در قوانین ایران و چشم‌انداز آن

۲-۲-۱. حقوق سازمان‌های پخش رادیو تلویزیونی در قوانین فعلی

در مقام مقایسه اسناد مذکور با قوانین موجود در این زمینه در کشور ما بایستی اذعان کرد که در حقوق کنونی ایران این سازمان‌ها را تنها بر اساس ماده ۳ قانون ترجمه و تکثیر کتب و نشریات و آثار صوتی مصوب سال ۱۳۵۲ می‌توان داری حق نسخه‌برداری، ضبط و تکثیر برنامه‌های پخش‌شده از جانب آنها دانست. این در حالیست که قانون نمونه وایپو همان‌گونه که ذکر شد در زمینه حق مؤلف و حقوق مرتبط، ماده ۲۴ خود را به این بحث اختصاص داده

است و علاوه بر حق ضبط و تکثیر، برای این سازمان‌ها حق پخش مجدد برنامه‌ها و همچنین حق مخابره این برنامه‌ها به عموم را قائل شده است.

آنچه از نظر ماده ۳ قانون ۱۳۵۲ اهمیت دارد، تکثیر و ثبت یا ضبط اثر صوتی یا اثر صوتی- تصویری بدون اجازه تولیدکنندگان آوا نگاشت‌ها یا سازمان‌های رادیو تلویزیونی به منظور فروش است. و اگر ثبت یا ضبط غیرمجاز برای مقاصد غیر از فروش باشد، عمل مرتکب قابل پیگیری نخواهد بود. (زرکلام، ۱۳۸۷، ص ۲۳۶)

۲-۲-۲. پیش نویس قانون جامع حمایت از حقوق مالکیت ادبی و هنری و حقوق مؤلف

ایران به تازگی به دنبال تصویب قانونی جدید در زمینه حق مؤلف و حقوق مرتبط می‌باشد که پیش‌نویس آن در سال ۱۳۸۹، در دبیرخانه شورای عالی اطلاع‌رسانی به سرپرستی سید حسن شبیری تهیه گردیده است.

الف. حقوق اعطایی به سازمان‌های داده پراکنی در پیش نویس

براساس این پیش‌نویس، «مرکز پخش رادیو تلویزیونی دارای حقوق انحصاری انجام دادن یا اجازه انجام دادن اعمال زیر است:

۱. پخش مجدد برنامه رادیو تلویزیونی
۲. ارسال عمومی برنامه رادیو تلویزیونی
۳. تثبیت برنامه رادیو تلویزیونی
۴. تکثیر نسخه تثبیت شده برنامه رادیو تلویزیونی. (ماده ۱۰۹ پیش‌نویس قانون جامع حمایت از حقوق مالکیت ادبی و هنری و حقوق مؤلف)

در تعریف این حقوق در ماده ۱ پیش‌نویس آمده است: «ارسال عمومی به معنای ارسال با سیم یا بی‌سیم تصاویر، اصوات یا صدا و تصویر یک اثر، ابزار رسانه صوتی یا برنامه رادیو تلویزیونی به طریقی است که تصویر یا صدای مذکور، به وسیله اشیاء خاصی خارج از محدوده عادی یک خانواده و نزدیکان آن‌ها در مکان یا مکان‌هایی که در فاصله زیادی از مبدأ مخابره قرار

گرفته‌اند، قابل دریافت باشد...» (بند ۱۹)

تثبیت عبارت است از ضبط امواج رادیویی، اصوات، تصاویر یا ترکیبی از آن‌ها یا ضبط نموده‌های الکترونیکی در یک ابزار رسانه محدود به گونه‌ای که بتوان آن‌ها را خواند، احساس نمود، تکثیر یا ارسال نمود یا به شکل دیگر به کار برد. (بند ۲۶) و همچنین، تکثیر عبارت است از تهیه یک یا چند نسخه از کل یا بخش از اثر یا ابزار رسانه صوتی از راه‌هایی همچون چاپ، عکسبرداری، فتوکپی، فیلمبرداری، ذخیره سازی الکترونیکی اعم از دائمی و موقت و یا به هر روش و شکل دیگر. (بند ۲۸)

این حقوق تنها بخشی از حقوقی است که در اسناد بین‌المللی موجود در زمینه مالکیت فکری سازمان‌های پخش رادیو تلویزیونی بیان شده است و حقوقی از قبیل حق توزیع، حق مخابره پس از ضبط، حق در دسترس عموم قرار دادن برنامه‌ها و همچنین حق حمایت از سیگنال‌های پیش از پخش، در این پیش‌نویس مورد اشاره قرار نگرفته‌اند.

این پیش‌نویس راه کنوانسیون رم و موافقت‌نامه تریپس را پیموده و مدت حمایت را بیست سال از پایان سالی می‌داند که پخش در آن صورت گرفته است و از این نظر نیز با قانون نمونه سازمان جهانی مالکیت فکری مغایرت دارد. (ماده ۱۰)

پیش‌نویس لایحه قانون جامع حمایت از حقوق مالکیت ادبی و هنری و حقوق مرتبط ایران، در ماده ۹۵ خود در بخش سوم که مربوط به حقوق مرتبط است بیان می‌دارد که استثنائات مذکور در مواد مرتبط با حقوق مادی پدیدآورندگان در بخش حق مؤلف، در زمینه حقوق مرتبط و از جمله سازمان‌های پخش رادیو تلویزیونی، با تغییرات لازم قابل اعمال است.

ب. استثنائات حقوق اعطایی به سازمان‌های داده‌پراکنی در

پیش‌نویس

فصل سوم از بخش دوم این پیش‌نویس به بیان استثنائات می‌پردازد که

آنچه به مبحث سازمان‌های رادیو تلویزیونی مرتبط می باشد به طور خلاصه عبارتند از:

۱. تکثیر محدود برای مقاصد شخصی توسط شخص حقیقی و برای مقاصد غیرانتفاعی. (ماده ۳۳)

۲. استفاده از اثر برای مقاصد غیرانتفاعی، آموزشی و پژوهشی به میزان مورد نیاز، در حدود متعارف و در صورت امکان با درج نام اثر و پدیدآورنده، البته در جایی که گرفتن اجازه میسر نباشد. (ماده ۳۵)

۳. تصویربرداری توسط کتابخانه‌ها و مؤسسات نگهداری منابعی که به صورت غیرانتفاعی اداره می شوند؛ با رعایت شرایط. (ماده ۳۶)

۴. تکثیر، پخش رادیو تلویزیونی و سایر صور ارسال عمومی اثر به منظور اطلاع‌رسانی، در جایی که دارندة حق، این حق را صریحا برای خود محفوظ اعلام نکرده باشد و در صورت امکان با ذکر ماخذ. (ماده ۳۷)

۵. پخش و نمایش اثر دیگران به طور اتفاقی و ضمنی در جریان پخش گزارش صوتی یا تصویری. (ماده ۳۸)

۶. تکثیر برای استفاده اشخاص ناتوان. (ماده ۴۰)

۷. نقل از اثرهایی که به صورت مجاز انتشار یافته اند و استناد به آن‌ها برای مقاصد ادبی، هنری، آموزشی، پژوهشی، تربیتی و اطلاع‌رسانی به منظور شرح، نقد و تقریظ در حدود متعارف و به میزانی که هدف مورد نظر را تأمین کند. (ماده ۴۱)

۸. نمایش عمومی اصل یا نسخه اثر در صورتی که اولاً نمایش با استفاده از دستگاه دیگری نظیر فیلم و اسلاید صورت نگرفته باشد و ثانیاً انتشار یا واگذاری اصل یا نسخه نمایش داده شده اثر توسط پدیدآورنده یا قائم مقام او صورت گرفته باشد. (ماده ۴۲)

ج. ضمانت اجرای حقوق اعطایی به سازمان‌های داده‌پراکنی در

پیش‌نویس

این پیش‌نویس، در بخش چهارم خود، مواد ۱۱۱ تا ۱۳۶ را به بحث ضمانت اجراها اختصاص داده است و آن‌ها را تحت دو عنوان: ۱- ضمانت اجراهای موقت و تأمینی و گمرکی و ۲- ضمانت اجراهای مدنی و کیفری معرفی می‌نماید.

این ضمانت اجراها به اختصار عبارتند از:

۱. صدور دستور موقت مبنی بر منع هر عملی که به ظاهر نقض حق است. (ماده ۱۱۱-الف)

۲. صدور دستور توقیف نسخه‌هایی که گمان می‌رود بدون اجزه صاحب حق تولید یا وارد کشور شده‌اند. (ماده ۱۱۱-ب)

۳. صدور دستور توقیف ابزارهای لازم برای ساخت نسخه‌های بدون مجوز و مدارک و اوراق تجاری آن‌ها. (ماده ۱۱۱-ج)

۴. توقیف اشیاء بدون مجوز به هنگام ورود به کشور و خروج از آن. (ماده ۱۱۴)

۵. جبران خسارت‌های مادی و معنوی صاحب حق از جمله هزینه دادرسی. (ماده ۱۲۱)

۶. خارج ساختن نسخه‌های تکثیر شده بدون مجوز از چرخه تجاری عامل زیان. (ماده ۱۲۲)

۷. تعلیق موقت یا دائم فعالیت‌های شخص حقوقی عامل زیان. (ماده ۱۳۱)

۸. حبس. (ماده ۱۲۷)

۹. جزای نقدی. (ماده ۱۲۷)

در راستای حمایت از سازمان‌های پخش رادیو تلویزیونی، کشور ایران یکی از کشورهای فعال در مسیر تدوین معاهده جدید واپسو در حمایت از سازمان‌های داده‌پراکنی می‌باشد زیرا این پیش‌نویس برای سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران، اهمیتی کلیدی دارد. کشور ایران به دلیل عدم عضویت در

کنوانسیون‌های بین‌المللی حمایت از مالکیت ادبی و هنری، امکان آن را نیافته تا در مقابل نقض حقوق خود، اقدام حقوقی مؤثری را به عمل آورد و اگر به نقض حقوقش اعتراضی نماید، به نتیجه مثبتی نخواهد انجامید.

سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران، با توجه به انحصاری بودن فعالیت رادیویی و تلویزیونی اش، فقط یک سازمان پخش تلقی نمی‌گردد. بلکه این سازمان، در حال حاضر، بزرگ‌ترین سرمایه‌گذار، سازنده یا پدیدآورنده آثار و تولیدات رادیویی و تلویزیونی نیز می‌باشد و بزرگ‌ترین مالک کپی رایت آثار سمعی و بصری بوده و وسیع‌ترین شبکه توزیع تولیدات تلویزیونی در کشور را در اختیار دارد. (مواضع و دیدگاه‌های حقوقی سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران در خصوص پیش نویس شماره ۱۴/۲ کمیته دائمی حق مؤلف و حقوق مرتبط سازمان مالکیت فکری، ۱۳۸۵)

۳. نگاهی به پیش‌نویس معاهده حمایت از سازمان‌های پخش رادیو تلویزیونی سازمان وایپو

پیش‌نویس معاهده سازمان جهانی مالکیت فکری در حمایت از سازمان‌های پخش رادیو تلویزیونی از سال ۱۹۹۷ میلادی تا کنون در حال بررسی است. این پیش‌نویس یک حق مالکیت فکری جدید را همانند حق انتشار سیگنال‌ها به وجود می‌آورد که بسیاری از نهادهای غیردولتی، نمایندگان صنایع فن‌آوری اطلاعات و صاحبان حق مؤلف مخالف این امر هستند.

تا برپایی پانزدهمین نشست کمیته دائمی حق مؤلف و حقوق مرتبط سازمان جهانی مالکیت فکری، وایپو به دنبال معاهده‌ای با محدودیت‌های بیشتر بود تا از سازمان‌های پخش رادیو تلویزیونی در برابر سرقت سیگنال‌ها حمایت کند. اما پس از این نشست در سال ۲۰۰۷ رویکرد این کمیته تغییر یافت و به جای آنکه یک رویکرد مبتنی بر جلوگیری از سرقت سیگنال را در پی داشته باشد، به دنبال اعطای حق مالکیت به سازمان‌های داده‌پراکنی است.

با وجود گذشت سالیان بسیار و نشست‌های کمیته دائمی حق مؤلف و حقوق مرتبط سازمان واپیو، مشکلات زیادی بر سر راه تهیه پیش‌نویس این معاهده قرار دارد تا جایی که اختلافات حتی به تعاریف اساسی مورد نظر SCCR نیز می‌رسد. یکی از نگرانی‌های موجود در زمینه تصویب این معاهده این است که حقوق انحصاری پیش‌بینی شده در معاهده ممکن است با حقوق معترضه احتمالی و همچنین منافی که باعث می‌شود تا کاربر نهایی بتواند از اطلاعات به صورت قانونی استفاده کند، تداخلاتی داشته باشد.

بر اساس این پیش‌نویس، این سازمان‌ها می‌توانند از ضبط یا توزیع برنامه‌هایی که پخش کرده‌اند جلوگیری کنند و هر کس که مرتکب این اعمال شد را تحت تعقیب قانونی قرار دهند.

هدف از این معاهده ایجاد یک حمایت مؤثر و متحدالشکل قانونی بین‌المللی برای سازمان‌های پخش رادیو تلویزیونی می‌باشد که بر اساس یک دیدگاه سیگنال محور می‌باشد و از استفاده بدون اجازه از برنامه‌های پخش شده توسط این سازمان‌ها جلوگیری می‌کند. (ماده ۱)

تمامی کشورهای عضو این معاهده بایستی حقوق مذکور در این معاهده را بدون هیچ شرطی در برابر سازمان‌های پخش رادیو تلویزیونی سایر کشورهای عضو رعایت کنند. همچنین ماده ۶ این معاهده دو گونه از اصل رفتار ملی را بیان می‌کند که کشورهای عضو بایستی یکی از آن‌ها را در قوانین خود درج سازند: یکی شیوه‌ای است که در معاهده WPPT بیان شده است که بر اساس آن هر کشور عضو بایستی نسبت به اتباع دیگر کشورهای عضو با توجه به حقوق و حمایت‌هایی که تحت این قانون بیان شده است، همان رفتاری را داشته باشد که در مورد اتباع خود اعمال می‌کند؛ و شیوه دیگر نیز بر اساس کنوانسیون برن می‌باشد که طبق آن هر یک از کشورهای عضو بایستی همان حقوقی را که در قوانین ملی خود بیان داشته‌اند یا بیان خواهند کرد، با توجه به حقوق مذکور در این معاهده برای اتباع سایر کشورهای عضو نیز

اعمال کنند.

سازمان‌های پخش تبعه کشورهای عضو با یکی از این دو ملاک شناخته می‌شوند: «مرکز اصلی فعالیت‌های این سازمان در یکی از کشورهای عضو معاهده مستقر شده است؛ و یا برنامه‌ها از فرستنده‌ای ارسال شوند که در یکی از کشورهای عضو قرار یافته است.

براساس بند ماده ۲ این اجلاس، سازمان‌های پخش بایستی دارای ۳ مشخصه باشند:

- ۱- یک واحد حقوقی باشند.
- ۲- ابتکار و مسؤلیت انتقال صداها یا تصاویر یا ترکیبی از این دو یا نموده‌های آن‌ها را به عموم مردم بر عهده داشته باشند.
- ۳- مسؤلیت برنامه‌ریزی و مسؤلیت محتوای برنامه‌ها برای انتقال به عموم را برعهده داشته باشند. (پورمحمدی ماهونکی، ۱۳۸۵، ص ۱۱۳)

۳-۱. حقوق سازمان‌های پخش رادیو تلویزیونی در پیش‌نویس

۳-۱-۱. حقوق اعطایی در پیش‌نویس

الف. حق انحصاری اعطای مجوز برای ارسال و مخابره مجدد برنامه‌هایی که توسط این سازمان‌ها پخش شده است.

ب. حق اعطای مجوز برای ارسال‌های مدت دار از برنامه‌های پخش شده و ضبط‌شده آن‌ها.

ج. حق مناسب و قانونی لازم برای حمایت از سازمان‌ها در مورد سیگنال‌هایی که قصد ارسال آن‌ها را داشته‌اند ولی هنوز ارسال نکرده‌اند. (سیگنال‌های پیش‌پخش)

د. جلوگیری از آشکار ساختن برنامه‌های پنهان‌سازی شده سازمان‌ها.

ه. جلوگیری از تولید، واردات، فروش و یا هر عمل دیگری که سیستم را قادر می‌سازد تا برنامه‌های پنهان‌سازی شده و کدگذاری شده را باز کند و همچنین

جلوگیری از حذف یا تغییر هرگونه اطلاعات مدیریت حقوق که در برنامه‌ها وجود دارد. (مواد ۷ تا ۹ پیش‌نویس)

در زمینه سیگنال‌های پیش‌پخش مخالفت‌هایی نیز بیان شده است. از جمله کشور ایران بر این حمایت ایراد گرفته و بیان می‌دارد که بر اساس ماده ۲ پیش‌نویس معاهده جدید واپسو، داده پراکنی به معنای انتقال الکترونیکی سیگنال‌ها با وسایل بی‌سیم است و برنامه‌های در هم ادغام شده و برنامه‌ریزی شده برای پخش را برای عموم ارسال می‌کند. لیکن در مورد سیگنال‌های پیش از پخش این دو مشخصه آخر یعنی ادغام و برنامه‌ریزی برنامه‌ها وجود ندارد و همچنین این سیگنال‌ها برای عموم ارسال نمی‌شوند؛ لذا نمی‌توان از این سیگنال‌ها حمایت نمود. (اصلاحیه جمهوری اسلامی ایران بر پیش‌نویس معاهده جدید واپسو، ۲۰۰۷)

۳-۱-۲. محدودیت‌ها و استثنائات حقوق سازمان‌های پخش رادیو تلویزیونی در پیش‌نویس

بر خلاف اسناد بین‌المللی موجود در زمینه حقوق سازمان‌های پخش رادیو تلویزیونی که از انواع استثنائات حقوق این سازمان‌ها نام می‌برند، پیش‌نویس معاهده واپسو در ماده ۱۰ خود به بیان محدودیت‌های قانونی در زمینه اعمال این قانون پرداخته است و چهارچوب این محدودیت‌ها را تعیین می‌کند. در حقیقت برخی استثنائات موجود در حق مؤلف، به بخش حقوق مرتبط نیز تسری یافته که از آن جمله می‌توان به استفاده شخصی یا استفاده به قصد آموزش و پژوهش اشاره کرد. (اولاد، ۱۳۷۸، ص ۶۷)

بر اساس پیش‌نویس معاهده مذکور: «کشورهای عضو می‌توانند همان محدودیت‌ها و استثنائاتی را که در زمینه حق مؤلف در آثار ادبی و هنری در قوانین خود به رسمیت شناخته‌اند، در مورد حقوق این سازمان‌ها نیز اعمال کنند. این استثنائات بایستی محدود به موارد خاصی باشد که با بهره‌برداری‌های عادی از یک برنامه در تعارض نباشند و همچنین به منافع قانونی سازمان‌های پخش تلویزیونی ضرر نامتعارفی را وارد نسازند».

۳-۱-۳. ضمانت اجرای حقوق سازمان‌های پخش رادیو تلویزیونی

در پیش‌نویس

ضمانت اجرای نقض حقوق سازمان‌های پخش رادیو تلویزیونی در این پیش‌نویس از این قرارند:

کشورهای متعاقد بایستی در سیستم‌های حقوقی خود ابزارهای لازم برای اجرای این معاهده را تصویب کنند. این کشورها بایستی تضمین کنند که ضمانت اجرای موجود در قوانین آن‌ها در برابر هر گونه نقض حق و یا تغییر این حقوق کارساز می‌باشد. (ماده ۱۴)

۳-۲. مخالفت‌های بین‌المللی با پیش‌نویس معاهده حمایت از سازمان‌های پخش رادیو تلویزیونی سازمان واپو

این پیش‌نویس با مخالفت برخی از کشورهای عضو سازمان جهانی مالکیت فکری مواجه شده است و به دلایل مختلفی، این کشورها پیش‌نویس را مناسب نمی‌دانند. دو دلیل عمده برای مخالفت با این پیش‌نویس عبارتند از:

۱-۳-۲. پیش‌نویس، یک معاهده حقیقی در برابر سرقت سیگنال‌ها

نمی‌باشد

این پیش‌نویس بیشتر از آنکه بخواهد معاهده را محدود به سرقت سیگنال‌ها کند، به بحث «استفاده بدون مجوز» از برنامه‌های پخش شده می‌پردازد. این پیش‌نویس به سازمان‌های پخش صدا و تصویر حق می‌دهد تا برای استفاده از برنامه‌های پخش شده از جانب آن‌ها مجوز صادر کنند یا به کشورهای عضو اجازه می‌دهد تا مقررات کافی و مؤثری را در حمایت از برنامه‌های ارسالی وضع کنند. این امر حمایت بیشتری را نسبت به آنچه برای جلوگیری از سرقت سیگنال‌ها لازم می‌باشد به سازمان‌های پخش اعطا می‌کند. هفت کشور از کشورهای مذاکره کننده برای تهیه معاهده جدید واپو در زمینه حمایت از سازمان‌های پخش صدا و تصویر بر این عقیده‌اند که حمایت تنها بایستی به جلوگیری از سرقت سیگنال‌های ساطع شده از جانب این

سازمان‌ها اعطا شود و سایر حقوق منظور شده در این پیش‌نویس را مخالف با هدف اولیه ایجاد این معاهده می‌دانند. از جمله این هفت کشور می‌توان به جمهوری اسلامی ایران، چین و ایالات متحده آمریکا اشاره کرد. در مقابل این گروه، گروهی قرار دارند که حمایت گسترده‌تری را برای این سازمان‌ها لازم می‌دانند که از جمله می‌توان از کشورهای عضو اتحادیه اروپا، کره و ژاپن نام برد. (Ress, 2007)

۲-۳-۲. اعطای حق به سازمان‌های پخش رادیو تلویزیونی پدیدآورنده برنامه‌های ارسالی

در سند پیشنهادی جدید سازمان وایپو، در جایی که سازمان‌های پخش، پدیدآورنده برنامه‌های ارسالی باشند، به آن‌ها حقوقی را بدون توجه به این که آیا برنامه پخش شده شایستگی حمایت در قالب حق مولف یا حقوق مرتبط را دارد یا خیر، اعطا می‌کند. (Guibault, 2004)

نتیجه

همانطور که بیان شد حقوق سازمان‌های پخش رادیو تلویزیونی برای اولین بار در کنوانسیون رم مورد بررسی قرار گرفت و مسایل مربوط به این دسته از مشمولان عنوان «حقوق مرتبط» در این کنوانسیون بیان شد. پس از آن در موافقت‌نامه تریپس نیز به ذکر این مسایل پرداخته شد. موافقت‌نامه تریپس هیچ ابتکار عملی را در زمینه حقوق این سازمان‌ها، مدت حمایت از آن‌ها و استثنائات وارد بر حقوق آن‌ها به دنبال نداشته است و همان مطالب کنوانسیون رم را بیان کرده است و تنها در زمینه ضمانت اجراهای حقوق سازمان‌های پخش تفاوت‌هایی را با کنوانسیون رم دارد و بسیارکامل‌تر از این کنوانسیون به مبحث ضمانت اجراها پرداخته است.

پس از این توافق‌نامه، سازمان جهانی مالکیت فکری (وایپو)، در قانون نمونه‌ای که برای کشورها در زمینه حق مولف و حقوق مرتبط تنظیم کرده

است تغییراتی را در حمایت از این سازمان‌ها به وجود آورده است. براساس این قانون مدت حمایتی که سازمان‌های پخش رادیو تلویزیونی از آن برخوردار می‌شوند از ۲۰ سال مذکور در کنوانسیون رم و معاهده تریپس به ۵۰ سال افزایش یافته است. همچنین در زمان بیان استثنائات حقوق این سازمان‌ها، تفاوت‌هایی بین آنچه در کنوانسیون رم بیان شده و قانون نمونه وایپو مشاهده می‌شود. این قانون در بخش سوم خود به بحث ضمانت اجراها پرداخته است و این رویه‌ها را به چهار دسته: اقدامات احتیاطی و موقت، رویه‌های مدنی، رویه‌های کیفری و ضمانت اجراهای لازم در زمینه آلات فنی حمایت و اطلاعات مدیریت حقوق تقسیم می‌کند.

تغییرات مندرج در قانون نمونه وایپو نشان می‌دهد که دیدگاه سازمان جهانی مالکیت فکری در زمینه حقوق سازمان‌های پخش در حال تغییر است و حقوق این سازمان‌ها در حال گسترش می‌باشد که نتیجه آن را می‌توان در آینده‌ای نه چندان دور در معاهده در دست بررسی وایپو در زمینه حمایت از سازمان‌های پخش صدا و تصویر مشاهده کرد همانگونه که اکنون نیز در پیش‌نویس این معاهده به چشم می‌خورد.

متأسفانه قوانین ایران در زمینه حقوق این سازمان‌ها بسیار ناقص است و در این زمینه در متون قانونی ایران تنها می‌توان به ماده ۳ قانون ترجمه و تکثیر کتب و نشریات و آثار صوتی مصوب سال ۱۳۵۲ اشاره کرد که سازمان‌ها پخش رادیو تلویزیونی را داری حق نسخه‌برداری، ضبط و تکثیر برنامه‌های پخش شده از جانب آن‌ها می‌داند.

در این راستا، سازمان‌های پخش رادیو تلویزیونی چشم به راه تصویب قانون جامع مالکیت ادبی و هنری می‌باشند تا بتوانند به نحو مطلوب‌تری به دفاع از حقوق خود بپردازند.

یادداشت

- کنوانسیون حمایت از حقوق مجریان، تولیدکنندگان آوانگاشت‌ها و سازمان‌های
پخش رادیو تلویزیونی، کنوانسیون رم: International Convention for the Protection
of Performers, Producers of Phonograms and Broadcasting Organization,
Rome Convention
- سازمان جهانی مالکیت فکری: World Intellectual Property Organization,
WIPO
- کمیته دائمی حق مؤلف و حقوق مرتبط: Standing Committee in Copyright
and Related right, SCCR
- داده‌پراکنی: Broadcasting
- معاهده اجراها و آثار صوتی سازمان جهانی مالکیت فکری: WIPO Performances
and Phonograms Treaty, WPPT
- ارسال: Transmission
- پخش مجدد: Rebroadcasting
- ضبط: Fixation
- موافقت‌نامه جنبه‌های تجاری حقوق مالکیت فکری: Agreement on Trade
Related Aspects of Intellectual Property Rights, TRIPS
- اطلاعات مدیریت حقوق: Rights Management Information
- مخابره مجدد: Retransmission
- ارسال‌های مدت‌دار: Differed Transmission

منابع

منابع فارسی

۱. اصلاحیه جمهوری اسلامی ایران بر پیش‌نویس معاهده جدید وایپو، ۲۰۰۷.
۲. اولاد، ذبیح‌الله (۱۳۷۸)، «مفاهیم اساسی حق مؤلف و حقوق وابسته به آن»، دیدگاه‌های حقوقی، پاییز و زمستان ۷۸، شماره ۱۵.
۳. پورمحمدی ماهونکی، شیما (۱۳۸۵)، حقوق اجراکنندگان، تولیدکنندگان آثار صوتی و سازمان‌های پخش رادیو تلویزیونی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد حقوق خصوصی (مالکیت فکری)، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه تربیت مدرس.
۴. زرکلام، ستار (۱۳۸۷)، حقوق مالکیت ادبی و هنری، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت).
۵. قانون مالکیت فکری فرانسه و آلمان: آثار ادبی و هنری، ترجمه ستار زرکلام، تهران: سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور.
۷. شبیری، سید حسن و همکاران (۱۳۸۹)، پیش‌نویس لایحه قانون جامع حقوق مالکیت ادبی و هنری و حقوق مرتبط، تهران: دبیرخانه شورای عالی اطلاع‌رسانی.
۸. صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران (۱۳۸۵)، مواضع و دیدگاه‌های حقوقی سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران در خصوص پیش‌نویس شماره ۱۴/۲ کمیته دائمی حق مؤلف و حقوق مرتبط سازمان مالکیت فکری

منابع لاتین:

1. Goldstein, Paul (2001), International Copyright: Principles, Law, and Practice, Oxford: Oxford University Press
2. Guibault, Lucie, (2004), Towards a Proposed Treaty on the Protection of Broadcasting Organizations, IRIS Merlin. Available At:
3. <http://merlin.obs.coe.int/iris/2004/5/article1.en.html>
4. Ress, Manon, (2007), Quick Look at the Comments on the New Draft Non-

Paper, Consumer Project on Technology. Available At: http://www.cptech.org/blogs/wipocastingtreaty/2007-1-4_wipocastingtreaty_archive.html

5. Protection of Broadcasting Organizations, 2002, Standing Committee on Copyright and Related Rights, 7TH Session, Available At:

6. http://www.wipo.int/meetings/en/details.jsp?meeting_id=4560

7. Protection of broadcasting organizations: terms and concepts, 2002, Standing Committee on Copyright and Related Rights, 8th Session. Available At:

8. http://www.wipo.int/meetings/en/doc_details.jsp?doc_id=2268,

9. Non-paper on the WIPO Treaty on the- Protection of Broadcasting Organizations. WIPO, 20 April, 2007

10. <http://www.cptech.org/ip/wipo/bt>

اسناد و قوانین داخلی و بین‌المللی

• قانون ترجمه و تکثیر کتب و نشریات و آثار صوتی مصوب سال ۱۳۵۲

- Agreement on Trade Related Aspects on Intellectual Property Rights, 1994
- Draft law on copy right and related rights for the (NAME OF COUNTRY), 2005
- E. C. Directive on the Coordination of Certain Rules Concerning Copyright and Rights Related to Copyright Applicable to Satellite Broadcasting and Cable Retransmission. E. C. 1993
- International Convention for the Protection of Performers, Producers of Phonograms and Broadcasting Organization, Rome Convention
- The proposed WIPO treaty for the protection of rights of broadcasting, cablecasting and webcasting organizations
- WIPO Performances and Phonograms Treaty